

§ 107 Förordnande som vigselförrättare m.m.

SVEN E KRAGH:

Herr ordförande! I den svenska kyrkohandboken finns en ordning för vigselgudstjänst. Det är en kyrklig handling som liksom övriga sådana handlingar benämns gudstjänst och som leds av präst i Svenska kyrkan. Vigselgudstjänsten har genom den vigselrätt som Svenska kyrkan har önskat av statsmakten efter beslut här i kyrkomötet också blivit juridiskt bindande för kontrahenterna. Vid vigselrättsbeslutet skulle också gången vara att kyrkan inte genom den enskildes anmälan erhöll vigselrätt utan genom att Svenska kyrkans organ ansökte. Kammarkollegiet har också uppdragit åt Svenska kyrkan att pröva om vigselförrättarna har de nödvändiga kunskaperna för att utöva det hela. Att vigningslöftena inte bara gäller den här delen utan också allt som vi gör i Svenska kyrkan har vi konstaterat då vi har behandlat motionen 2011:35. Det innebär också då att vigselgudstjänsten i samband med Svenska kyrkan inte än någonting som den enskilde kan välja bort någon gudstjänst i. Utav det skälet avslår vi motion 2011:35.

Beträffande motion 2011:70 anser utskottet att en antagning och en vigning i Svenska kyrkan sker genom biskop och domkapitel. Frågan som tas upp av motionären i motion 2011:70 har enligt vad utskottet erfarit varit uppe i biskopsmötet. I de samtalen har det också framgått att ingen har avvisats på grund av teologiska invändningar mot samkönade äktenskap.

Beträffande motion 2011:32 av Olle Burell och Karin Perers vill jag framföra följande. Det är naturligtvis så som framgår av både Läronämndens uppfattning och av vad som har framförts av handlingar som låg till grund för det beslut som fattades, inte bara när det gäller vigselbeslutet 2009 utan också beslutet om hur vi skulle hantera frågan när präster öppnar bolag och annat för att kunna sälja sina tjänster. I det läget var det alldeles klart att ingen präst äger att förfoga över sitt ämbete på det sättet att hon eller han kan göra på det sättet som det då talades om. Det är naturligtvis så att vi alla anser att den situation som nu har uppkommit, nämligen att några präster har valt att gå till Kammarkollegiet för att avsäga sig den juridiska vigselrätten och därmed inte kunna tjänstgöra helt och fullt i det ämbete som han eller hon har inte är en lycklig situation. Om vi ser på de ärenden som har behandlats först i domkapitel och sedan i Överklagandenämnden är det alldeles klart att vigselgudstjänsten och därmed den juridiska delen hör till kyrkans ämbete och uppdrag som präst. Då innebär det att den prästen på något sätt har hanterat sin tjänst. Det har då lett till klagomål i vissa domkapitel men också fått gehör i Överklagandenämnden.

Av det skälet gör vi den bedömningen i utskottet att vi bör gå till kyrkostyrelsen för att begära en förändring i enlighet med motion 2011:32. Tack.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Jag yrkar avslag på motion 2011:32 och bifall till motionerna 2011:35 och 2011:70. Det som nu uppfattas som ett problem borde inte vara ett problem. Ekumeniskt talar man om receptionsprocessen. När ett kyrkomöte tagit ett beslut återstår det att se om det slår igenom. Om ett fåtal präster avstår från vigselrätten är det inget problem. Om många präster avstår från vigselrätten är det möjligen ett praktiskt problem, men det är ett större problem för ett kyrkomöte, som då fattat ett beslut som inte recipieras, tas emot, av dem som ska ta emot det. Det är egentligen mycket, mycket enkelt. Saken handlar just nu om ett fåtal präster. Det kan vi leva med hur enkelt som helst. Somliga präster i församlingarna har massor med begravningar och andra inte. Det är ett problem av den storleks-

ordningen. Vad spelar det alltså för roll att några avstår? Ingen som helst roll, än så länge.

Problemet är förstås ett auktoritetsproblem för dem som har fått igenom reformen, men det kan man också fundera över. Man kan inte koppla vigselfskyldigheten till prästämbetet. Hade vi haft ett civiläktenskap i vårt land hade vi som bekant inte haft det här problemet. I den hittills oskrivna doktorsavhandlingen *Socialdemokratisk äktenskapssyn från Hjalmar Branting till Olle Burell* skulle den saken kunna utredas. Saken är den att svensk socialdemokrati på 1890-talet ville ha ett civiläktenskap. Nu vill man ha någonting annat kopplat till kyrkan. Det som bekymrar mig mest är en passus på sidan 5 i betänkandet om ordningarna. Man lovar att följa kyrkans ordning, men – konstaterar utskottet – man kan inte så noga veta vilken den ordningen är. Ordningsfrågor i luthersk teologi tar man med mycket stor brist på allvar. Ordningar är som de är. Men att kräva lydnad till ordningar som man inte vet vilka det är, det är att gå för långt. Solidariteten med den kyrkliga ordningen ska dock bestå hela livet, oavsett vilken ordning det är. Ordningsteologi luktar tyskt 30-tal. Sådant ska man passa sig för. Jag är lite häpen över att de präster som sitter i utskottet inte hörde varningssignalerna. Det borde de ha gjort. Man vet precis vad som är kyrkans ordning och vad som omfattas när det gäller präster i första hand. Vill Läronämnden kanske inte precisera vad som gäller här? Det här är faktiskt riktigt dåligt.

När det gäller motion 2011:70 hänvisar jag till senaste numret av tidskriften *För*. Det är uppenbart att man nu börjar peta i vilka präster man ska anställa. Om någon säger sig ha vigselfrätt och sedan plötsligt tröttnar kan den prästen sannolikt sparkas, står det i tidskriften *För*. Det tycker jag är illavarslande.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Både Dag Sandahl och jag vet att det faktiskt är så att kyrkans ordningar ändras av det här mötet. Det innebär att ingen av oss kan säga vad som kommer att gälla efter nästa kyrkomöte. Dag säger att de är så få. Ja, vi har ett uttryck som jag tror gäller i hela landet: "Det är bättre att stämma i bäcken än i ån." En av reservanterna talar om en flod, men där gäller samma uttryck. Det är bra att ta till den här möjligheten. Vi har ju ingen uppfattning om vad kyrkostyrelsen ska komma med i anledning av motionen 2011:32 av Olle Burell och Karin Perers, utan att man ska se till att alla har vigselfrätt. Det kan utformas på väldigt många olika sätt.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Det är sällan man får höra en agnostiker tala i den här talarstolen. Men som det framträder nu Sven E Kragh. Han vet inte någonting om vad som händer i framtiden, men det vet vi ju en hel del om. Att vi nu är här är nog inte kyrkans ordning, utan det är små ordningar i Svenska kyrkan. Det är en avgörande skillnad på kyrkans ordning och våra ordningsbeslut. De beslut vi tar är sådant som man utan vidare kan strunta i. Den blygsamheten borde vi kunna visa. Jag tror att det räcker som replik.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Dag Sandahl, du sa nyss att du kunde strunta i kyrkans ordning. Då kan jag bara peka på ditt löfte en gång när du prästviges, att du skulle följa kyrkans ordning.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Och i detta, herr ordförande, finns en klar upprorisk hållning i en evangelisk-luthersk kyrka. Kyrkans hållning står alltid som kritiskt instrument mot lokalkyr-

kans små ordningar. Det är faktiskt skillnad på kyrkan och Svenska kyrkan. Det är till sist inte vi som förfogar över tron eller över kyrkans historia eller över den stora lärogemenskapen. Den skulle förfoga över oss. Skillnaden är avgörande och det borde också i Karlstads stift.

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande! ”Den som sig i leken ger, den får leken tåla.” Kanske kan man använda det talesättet i den här debatten. Tänk så här: Jag blir prästvigd, jag tar emot vissa rättigheter och vissa skyldigheter vid prästvigningstillfället. Då är de självklara. Man kan säga att jag tar emot ett paket av uppgifter som hör ihop med min prästidentitet. Är det då rimligt att jag senare i livet ska kunna välja bort en del av de arbetsuppgifterna för att inte hela paketet passar mig? Naturligtvis inte. För att citera den kände politikern – och då utelämnar jag kraftordet: ”Någon ordning måste det vara.”

Att som präst få möta människor i livets olika situationer är en förmån att ta vara på. Att döpa, viga och begrava är viktiga handlingar i Svenska kyrkan. Vad ger det för signaler till allmänheten när en präst säger att dop och begravningar är okej men att han eller hon inte kan ställa upp på vigslar? Hur går det för den lilla församlingen med få präster i ett sammanhang där det är viktigt att alla kan. Det jag nu har sagt får inte tolkas som att jag inte skulle respektera de präster som av olika skäl inte kan ställa upp på att viga samkönade par. Men att sedan gå ett steg längre och avsäga sig vigselrätten är något mera och väcker stor förvåning. Blir då nästa steg att jag inte kan döpa eller jag inte kan begrava eftersom jag inte gillar det föreskrivna ritualen?

Utskottet konstaterar i betänkandet att det är ett fåtal präster som har avsagt sig vigselrätten. Det kan tyckas som ett litet problem, men det finns ju några hundra präster kvar. Vi kan ana att det finns präster som med intresse följer debatten, domkapitelbeslut och överklaganden för att sedan kanske ta steget och följa efter. Så här kan det inte vara. En enig centergrupp ställer sig bakom kravet på att samtliga präster i Svenska kyrkan ska ha vigselrätt.

Bifall till motion 2011:32.

IRENE GUSTAFSSON:

Jag får väl börjar med bifall till motion 2011:32, ifall ni börjar slå i bordet och jag inte har pratat klart.

Kyrkomötesledamöter och övriga! Det är snart 12 år sedan Svenska kyrkan skildes från staten. Observera att först nu några präster drar fram att vigselrätten är en myndighetsutövning, vilket den förvisso är precis som begravningsväsendet. Nu vill de inte ens viga Hans och Greta trots att de kan, kan men vill det inte. Varför, det vet vi alla. Det är en klar signal eller en knäpp på näsan mot det beslut som togs 2009 om samkönade äktenskap. Vi vet att frågan om att viga eller inte viga med all säkerhet kan hanteras på ett bra sätt eftersom vigselrätten inte innebär vigselplikt. Frågan kan hanteras lika bra som när det handlar om välsignelse över registrerat partnerskap eller vigsel där någon av parterna eller båda är frånskilda.

I Svenska kyrkans ordning ska prästen inte generellt kunna välja bort att viga, döpa eller begrava. Några har avsagt sig vigselrätten, precis som föregående talare sa. Ni kan vara absolut säkra på att det finns fler som, så att säga, simmar i vassen och väntar på att det beslut som vi tar i kyrkomötet skulle bli till gagn för dem och att de också söker bort vigselrätten, helt klart. Om inte Svenska kyrkan sätter

ner foten och säkerställer att samtliga präster har vigselbehörighet, kommer detta precis som kvinnoprästfrågan att återkomma om och om igen, år efter år.

Alltså, bifall till motion 2011:32.

MARGARETA ANDERSSON:

Herr ordförande! Den här frågan är av ganska stor principiell natur. Jag tänker använda min tid till att för det första yrka bifall till utskottets förslag. Sedan kommer jag att göra en jämförelse med hur det ser ut för övrigt i samhället. Det här är som jag ser det också ett arbetsrättsligt ärende. Här håller en del präster på med civil olydnad för att ändra en ordning man är missnöjd med. Det brukar inte lyckas så bra när man gör det på andra håll i samhället. Där finns det arbetsdomstol som sliter tvister och det finns överhuvud taget andra möjligheter att se till hur detta fungerar. Här har vi ett domkapitel som är tämligen fristående från arbetsgivare och arbetstagare i det här fallet som då har möjlighet att bedöma om folk har begått, om inte brott så i alla fall saker som inte stämmer överens med vad arbetsgivaren har sagt ska ske, bland annat i kyrkoordningen. Därför är det så att vi nog har en större rättssäkerhet i Svenska kyrkan än vad man har på många andra arbetsplatser i det här landet.

När man vigs till präst lovar man att man ska fullgöra alla de uppgifter som Svenska kyrkan kräver av en genom kyrkoordningen. Här är det då vissa som säger nej. Det tänker inte de göra. Det kallas för arbetsvägran i andra sammanhang och det brukar rendera människor avsked på grått papper. Grått papper var ett betyg som betydde att man hade väldigt små möjligheter att få ett annat jobb. Ändå har arbetsgivaren i det här fallet varit så generös att man säger att man inte ska tvinga någon att utföra saker mot sitt samvete. Man har alltså väjningsrätt. Man kan avstå från att viga dem man inte vill viga av någon anledning och man måste inte tala om vilken.

Därför tycker jag det här ärendet med det utskottsförslag som finns behöver befästas ytterligare. Annars hamnar vi i en situation där några driver en majoritet framför sig och det är otillständigt enligt demokratiska principer.

Jag yrkar åter bifall till utskottets förslag.

BERTIL MURRAY:

Ordförande och ni alla! Det låter kanske osannolikt, men under de senaste 31 åren har det inte ingått i min prästtjänst att vara vigselförrättare. Visst har det hänt att jag på min fritid har vigt. För några år sedan hade jag till exempel en vigsel, men det är också den enda på de senaste tio åren som präst. Jag har fyra år kvar tills jag blir 65 år och avser inte att byta tjänst. Jag har heller inte för avsikt att gå in till Kammarkollegiet och be att få bli befriad från min vigselbehörighet. Pondera ändå rent hypotetiskt att jag gjorde det. Skulle jag då bli mindre användbar i min tjänst som stiftsadjunkt i Uppsala stift? Nej. De enda som möjligen skulle bli lidande vore mina egna barn om de skulle komma på att gifta sig, men de skulle säkert i så fall – om jag nu hade tagit det här steget, vilket jag inte kommer att ta – gå med på att gifta sig borgerligt och sedan få en kyrklig välsignelse, om de nu ville att pappa skulle vara med och göra detta.

Nu är det som sagt inte aktuellt för mig att avstå, men låt mig ställa en stillsam fråga. Är det rimligt att – om jag gick in till Kammarkollegiet och bad att få slippa min vigselbehörighet – jag då tas ifrån min möjlighet att verka som präst i Svenska kyrkan? Finns det någon som helst korrelation mellan brott och straff i det fallet? Jag avstår ifrån något som jag i stort sett aldrig använder och min rätt att verka som präst upphör därmed. Nu tycker någon att det är ett extremexempel. Ja, det

är det väl kanske, men det är ju också extremexemplen som Olle Burell och Karin Perers vill klämma åt med sin motion, inte bara normalfallet. En pensionerad präst som av något skäl bestämmer sig för att aldrig mer förrätta vigsel – det kan ju finnas många skäl till det – är helt okej, men om han eller hon samtidigt avstår från vigselrätten – förbjudet!

Utskottets majoritet skjuter myggor med kanon. Bifall till motion 2011:35. Bifall till reservation 3, alltså avslag på motion 2011:32.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Bertil Murray talar om situationerna som kan uppstå. Ja, så är det. Ingen vet. De flesta av de präster vi har i tjänst i dag i Svenska kyrkan befinner sig ute i den situationen att de kan och bör ha vigselrätt. Det kanske kan bli så också i framtiden – men Bertil Murray kanske har gått i pension vid den tidpunkten – att man behöver flytta ut någon stiftsadjunkt från något stiftskansli till det som vi ibland kallar verkligheten. Då kanske du skulle ha behövt den där vigselrätten. Nu hoppas vi att det inte går så illa under de närmaste åren, men vi hoppas att du står fast vid löftet att inte avsäga dig vigselrätten.

BERTIL MURRAY (REPLIK):

Vad gäller den sista frågan tror jag inte att du kommer att bli besviken, men det är ju så att jag en dag blir pensionär oavsett vad som gäller i övrigt. Det finns extremexempel, det är alldeles riktigt. Jag avser att återkomma i ett andra anförande med mer normalexempel.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Lämpligheten när det gäller präster ska ju bedömas av myndighet inom kyrkan och då får de som gör den bedömningen, domkapitlen, ta ställning till den situationen.

MARGARETA CARLENIUS:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Att Kammarkollegiet ansvarar för vilka som ska erhålla vigselrätten ändrar inte innebörden av Svenska kyrkans syn på vigseln. Kyrkans ordning, ordningen i kyrkohandboken, står kvar. Innebörden är den samma. Att möjligheten att ingå äktenskap har öppnats för några fler har inte förändrat innehållet i vigselakten. Den är den samma i dag som för två år sedan innan vi fattade beslutet.

Det kan inte få vara möjligt för en präst att välja bort en av kyrkans handlingar. Det ska inte vara möjligt att vägra döpa barn till homosexuella eller begrava homosexuella personer. Detta är en del av det arbete en präst har att utföra. Det lovar vi att göra i vår prästvigning, att följa kyrkans tro, bekännelse och lära. Handboken är ett av de dokument som uttrycker detta och det är ett av de dokument som vi har att följa.

Det finns ibland skäl för att en präst inte ska utföra vissa av prästens ordinarie arbetsuppgifter. Det är en helt annan fråga och en arbetsledningsfråga. En präst har ingen plikt att viga alla par som kommer och önskar att bli vigda. Det är dessutom viktigt att ibland låta bli att viga. Det har jag själv gjort vid några tillfällen. En helt annan fråga uppkommer då prästen själv gör sig oförmögen, med ett godkännande av Kammarkollegiet i ryggen, att utföra en för i Svenska kyrkans tradition självklar del av prästämbetet eller, om man så vill, utföra sitt arbetsåtagande. Präster utan vigselrätt skulle i kyrkan utgöra ett B-lag, en grupp präster som inte är lika kompetenta att utöva prästtjänsten i Svenska kyrkan. Detta skulle vara en olycklig utveckling i kyrkan.

Bifall till utskottets förslag.

HANS OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Jag talar för betänkandets reservation 1, som föreslår att kyrkomötet avslår motion 2011:32 av Olle Burell och Karin Perers. Motionen vill att kyrkostyrelsen ska återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer, som det heter, att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Vi reservanter anser att sådana åtgärder blir orimliga till sina konsekvenser och menar därför att kyrkostyrelsen inte ska få ett sådant uppdrag.

Till att börja med är det så att en del präster fråntas sin behörighet att viga av Kammarkollegium på grund av att de har gjort fel eller slarvat. Konsekvensen av motionen som den är formulerad blir då att domkapitlet måste obehörigförklara prästen att utföra vigningstjänsten. Det menar naturligtvis inte Karin och Olle, det begriper vi. Det är inte det saken egentligen gäller. Det saken gäller är de få präster som själva har begärt att befrias från vigselbehörigheten hos Kammarkollegium och fått denna begäran beviljad. Enligt gällande lag ska nämligen Kammarkollegium genast återkalla en prästs förordnande att vara vigselförrättare om han eller hon begär det. Att genomföra en lagändring på denna punkt verkar helt orealistiskt. Det skulle innebära att staten ger en enskild ett uppdrag som avser myndighetsutövning utan att den enskilde vill ha detta uppdrag. Det står i strid med vad juristerna brukar kalla för allmänna rättsregler. Så gör man bara inte. Därför kommer det med säkerhet inte att hända. Vi får därför leva med att Kammarkollegium villfar en begäran att inte längre vara vigselförrättare.

Vad som alltså återstår om vi vill säkerställa, som det heter, att alla präster har vigselbehörighet blir att vi får avkraga dem som inte vill viga eller med finare ord att förklara dem obehöriga att utöva vigningstjänsten. Detta menar vi reservanter vara en kolossal överreaktion. Vi bedömer några få prästers begäran att få sin vigselbehörighet som en djupt känd vända inför utvidgningen av den kyrkliga vigseln till att också omfatta par av samma kön som vi beslutade för två år sedan. Att avstå möjligheten att också viga man och kvinna eller att överhuvud taget inte befatta sig med vigsel måste vara ett ganska svårt och allvarligt steg att ta. Vår uppmaning till dessa präster är att allvarligt ompröva sitt ställningstagande. Innebörden av den kyrkliga vigseln mellan man och kvinna har inte på något sätt förändrats – och det var precis vad Margareta sa alldeles nyss – genom att nu också par av samma kön kan vigas kyrkligt. Det är samma vigsel mellan man och kvinna som vi fortfarande har. Därför vädjar vi till er att frimodigt åter begära vigselförordnande. Vi har löftet att det inte finns någon skyldighet att viga ett visst par och det löftet står fast. Det har gällt sedan länge i kyrkan och det stöds också av nu gällande lag.

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till reservation 1.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Jo, Hans Olof, den här församlingen där vi sitter i dag har att värna om tilltron till den ordning som finns i vår kyrkoordning. Då anser jag, precis som jag sa i mitt huvudanförande, att det är viktigt att stämma i den situation där man får reda på någonting och där domkapitel och överklagandenämnd har sagt att detta strider mot kyrkans egen syn på kyrkans ämbete som präst. Därför är det inte orimligt att stämma i bäcken i stället för i ån.

Sedan vill jag också säga att den nomineringsgrupp som jag tillhör, centerpartiet, står på flera ben. Ett av de benen finns i riksdagen. Vi har fört samtal med representanter för vår riksdagsgrupp och man har för avsikt att ta upp den frågan. Det är inte vår fråga att uppdra åt kyrkostyrelsen att göra det ena eller det andra. De har bara att föra samtal å våra vägnar.

HANS OLOF ANDRÉN (REPLIK):

Man kan välja mellan att se detta som en krigsförklaring av några präster och man kan välja att se det som en djup vända som bör behandlas med förståelse och mildhet. Vi har det valet. Vi kan välja hur vi vill se på saken. Jag tror att domkapitlet är fullt kapabla att hantera de frågor det gäller. Att ta till storsläggan i den här situationen när vi är inne i receptionsprocessen, som Dag talade om förut, tror jag vore mycket oklokt och oförnuftigt.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Receptionsprocessen gäller vigselrätten och den har kyrkan haft under lång tid. Det är inte frågan om en receptionsprocess som har börjat i dag, Hans Olof.

HANS OLOF ANDRÉN (REPLIK):

Jag menar givetvis receptionsprocessen av det beslut som vi fattade för två år sedan när det gällde att utvidga den kyrkliga vigseln till att omfatta par av samma kön.

BERTIL OLSSON:

Ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter, åhörare! Jag vill börja med att yrka bifall till min reservation, reservation 2 i utskottsbetänkandet. Det innebär ett avslag på motion 2011:32.

Att göra som utskottet gör att säga ja rakt av till motionen att säkerställa kan man aldrig någonsin göra. Det räcker att en präst av någon anledning glömmer att kolla att det finns giltig hindersprövningstid för att Kammarkollegiet ska dra in vigselbehörigheten. Utskottet borde åtminstone ha haft den visheten att skriva om med anledning av motionen och ta bort den här kopplingen. Det gäller alltså också dem som utskottets förslag är ställt till. Som många har sagt här tidigare handlar det om en liten, liten skara präster som i det här sammanhanget har så stor vända att de har begärt indragning. Jag säger precis som min namne Bertil Murray att jag aldrig kommer att avsäga mig vigselbehörigheten. Jag har inte den ambitionen, men jag tycker inte det finns någon anledning att ta till någon storslägga och säga att den är kopplad till behörigheten att vara ämbetsbärare. Det kommer aldrig att bli någon stor flod av detta, hur mycket Sven E Kragh än står och tror det. Jag tror att kyrkomötet bör lyssna till den vise rabbinen Gamaliel som i Stora rådet i Jerusalem säger "om detta är från människor kommer det att snabbt dö ut, men är det från Gud kommer det att bestå". Då ska vi se till att vi inte strider mot Gud. Lyssna till det ordet.

Bifall till min reservation, reservation 2 i utskottsbetänkandet.

STAFFAN HOLMGREN:

Ordförande! Jag yrkar bifall till reservation 3 som innebär avslag på utskottets förslag att bifalla motion 2011:32. Slutsatsen är den samma som i reservation 1. Det som skiljer reservationerna åt är att vi i reservation 3 inte riktar någon egen kritik mot de präster som har valt att avsäga sig vigselrätten. Motivet för det är det som Hans Olof egentligen tog upp. Vi tror att det är en samvetsfråga som har föranlett detta. Vi är så stora i Svenska kyrkan att vi skulle ha råd att kunna acceptera att det finns människor som av samvetsskäl vill agera så.

Dessutom är detta en samhällsfunktion, en myndighetsuppgift, som Kammarkollegiet förordnar. Det går alltså inte som det står i motionen att säkerställa samtliga präster i Svenska kyrkan innan vigselbehörighet. Det går inte. Det är inte Svenska kyrkan som säkerställer det. Det gör Kammarkollegiet. Det har ju också

framhållits väldigt tydligt i biskop Esbjörn Hagbergs särskilda mening. I utskottet försökte vi från minoritetens sida pressa majoriteten till att säga vad man egentligen vill: Om man inte har vigselbehörighet kan man inte längre vara präst i Svenska kyrkan. Det innebär att detta skulle vara ett skäl att ta ifrån någon vigsningsbehörigheten. Det säger också biskop Esbjörn Hagberg i sitt sista stycke.

Den enda möjlighet att "säkerställa" att samtliga präster innehar vigselbehörighet blir då att i kyrkoordningen införa en bestämmelse, att domkapitlet ska förklara den obehörig att utöva uppdraget som präst som av sagt sig sin vigselbehörighet.

Nu ville inte majoriteten i utskottet säga någonting om detta. Då kan jag inte se deras agerande och Sven E Kraghs argumentering i dag som något annat än en ren maktdemonstration mot en liten grupp i Svenska kyrkan. Jag kan inte begripa att vi ska ge oss in med det artilleriet och skapa en stor diskussion för framtiden. Vi har haft tillräckligt mycket diskussioner som har förkvävt mycket av entusiasmen hos många i kyrkan, utan att vi ska börja på en ny sådan. I reservation 3 säger vi också att, om det mot förmodan skulle bli så att en mycket stor grupp präster avsäger sig, det finns all anledning att man får ta sig en funderare på om det är ett rimligt beslut som kyrkomötet har tagit att vi ska ha vigselrätt, alltså att vi ska tillgodose samhällets behov av registrering av äktenskap. Kyrkan skulle ju kunna fungera mycket bra utan att vi hade den rätten att utföra samhällsuppgifter.

När man nu tar till storsläggan och säger att det minsann ska vara ordning och reda i kyrkan kan jag inte göra annat än reflektera över alla de andra präster i kyrkan som inte följer kyrkans tro, bekännelse och lära utan att man där vidtar några storsläggor. Jag kommer bara att tänka på det uppmärksammade fallet i Västerås stift, där det finns en präst som i stort sett förnekar alla grundläggande faktorer som finns i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Jag har inte sett att Sven E Kragh har varit särskilt aktiv i den frågan eller skrivit om att den prästen omedelbart bör avkragas. Här är det en symbolfråga för dem som drev igenom beslutet om samkönade äktenskap, något annat kan jag inte se, Sven E Kragh. Nu är ni så irriterade över att det finns präster som har ett samvete som gör att de inte kan fullfölja denna uppgift. Jag tror vi kan ha en sådan storsinthet i kyrkan att vi klarar den grupp präster som inte vill följa myndighetsbeslut i det här fallet.

Jag yrkar åter igen bifall till reservation 3 som innebär avslag på utskottets omöjliga förslag.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Det är viktigt, Staffan, att det ska finnas storsinthet i kyrkan. Det hoppas jag ska finnas också efter ett sådant här samtal som vi har haft i dag. Bakgrunden till det som har hänt är att ett antal domkapitel har klandrat präster i olika grad. Det har varit uppe i Överklagandenämnden. Då har vi som sitter här ett ansvar för det som kallas kyrkoordningen. Hur hanterar vi det ansvaret? Antingen säger vi att det som har hänt ute i landet och Överklagandenämndens syn på det inte spelar någon roll eller så funderar vi över vad man kan göra. Då har vi gett ett uppdrag till att försöka säkerställa detta genom det förslag som nu finns.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Men, Sven E Kragh, varför säger ni inte då rent ut att om man inte får vigselrättighet ifrån Kammarkollegiet man då inte kan vara präst i Svenska kyrkan. Det är ju det som du indirekt står här och säger. Säg det rent ut, så får vi en diskussion om det i stället.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Herr ordförande! Staffan Holmgren är lika medveten som jag om att det som har sagts av Läronämnden i det här sammanhanget är att det i prästs uppdrag ingår att förrätta vigselgudstjänst. Avsäger man sig då vigselrätten som finns i Svenska kyrkan, antingen det gäller människor av det ena eller andra slaget, har man faktiskt tagit sitt ämbete i egen hand. Det anser majoriteten att man inte ska göra.

HÅKAN SUNNLIDEN:

Biskopar och ledamöter! Jag yrkar avslag på motion 2011:32 och bifall till motion 2011:35.

När Svenska kyrkan skildes från staten var det många som trodde att det var just det som skedde. Nu visar det sig i frågan om vigselförordnandet att somliga vill hålla fast vid, fortsätta och förstärka relationen till staten. När staten beslutade att äktenskapet är könsneutralt valde Svenska kyrkan att anpassa sig till den nya situationen. Den nya situationen ledde till nyordning, som innebär att Kammarkollegiet fortsättningsvis måste licensiera prästerna med ett särskilt förordnande. Domkapitlen och Överklagandenämnden menar att återsändandet av förordnandet innebär ett brott mot den nya ordningen och Burell och Perers vill med hjälp av sin motion 2011:32 införa ett tvång för alla präster att ta emot ett sådant förordnande. Här lurar många faror. Jag vill nämna tre.

Den första är det osäkra rättsläget. Det är alltså Kammarkollegiet och inte Svenska kyrkan som utfärdar förordnandet. Det utfärdas individuellt och borde också tas emot individuellt. Motion 2011:32 innebär emellertid att det av någon anledning det inte ska gälla Svenska kyrkan. Där ska alla präster utan undantag inneha ett förordnande. Det är inte förhållandet i dag och det kan knappast bli det i morgon heller. När ett fåtal präster valt att sända tillbaka sitt förordnande har några, inte alla, gjorts till tillsynsärenden och behandlats olika. En fick kritik, en annan varnades, samtidigt som andra går fria. De förra anklagades, utreddes och dömdes av domkapitlet utan rätt till någon försvarsadvokat. Redan det faktum att de gjordes till tillsynsärenden är enligt min mening en övertolkning av nyordningen. Nyordningen är inte huggen i sten. Både domkapitlet och Överklagandenämnden skriver att ordningarna inom Svenska kyrkan förändras över tid. Då får det väl gälla för framtiden också. Att i ett sådant läge knyta Kammarkollegiets förordnande till prästens ämbete och tjänst leder helt fel.

Nu till den andra faran: Överklagandenämnden stryker med enfaset under att förordnandet är en ordningsfråga, det vill säga inte en lärofråga. Kyrkorättsutskottet skriver däremot att det kan anses ligga i prästens uppdrag att utföra kyrkliga handlingar. Det anser jag också. Det är självklart för mig, men de kyrkliga handlingarna ska inte stå och falla med Kammarkollegiets välvilja. När motionärerna till motion 2011:32 vill knyta förordnandet till prästens ämbete och tjänst blir ordningsfrågan plötsligt i praktiken en lärofråga. Därmed är de vackra orden om rum för olika äktenskapssyner borta. Vi måste därför undvika att knyta Kammarkollegiets förordnande till ämbetet, men inte så i motion 2011:32. Den bär rubriken "Alla präster ska.." Men nyordningen kan tolkas på olika sätt. När vi behandlade ärendet i Kyrkorättsutskottet stod det klart att det inte finns några kyrkorättsliga hinder för att bifalla min motion. Jag vill särskilt lyfta fram denna möjlighet, eftersom den inte alls framkommer i betänkandet. Låt inte nyordningen gå från att vara en ordningsfråga till att i praktiken bli en lärofråga och sedan en lag som leder till att den enskilde inte längre får tänka eller välja själv.

Den tredje faran är att motion 2011:32 leder till en oönskad missunnsamhet. Nu ska det säkerställas att alla präster ska ha ett förordnande från Kammarkolle-

giet, vare sig de använder det eller ej. Av betänkandet framgår att det finns en rädsla för att fler präster kan komma att avstå från förordnandet om det blir möjligt. Det är väl inte rädslan som ska styra våra beslut?

Avslutningsvis: Domkapitlens rättsosäkra uppträdande, Läronämndens undfallenhet och Överklagandenämndens bekräftande hållning har banat väg för motion 2011:32. Att tvinga prästkandidater och försöka rensa ut eller rent av avkraga gamla trotjänare – ja, det kan vara gångbart i byggandet av en ny statskyrka, men det är ovärdigt en självständig kyrka.

De problem som vi kan se runt hörnet är lätta att lösa genom att rösta på motion 2011:35. Tack.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Då vill jag för motionären peka på vad som står i Läronämndens yttrande över det här: ”Därför kan inte enskilda präster själva välja bort möjligheten att leda vigselgudstjänst i Svenska kyrkans ordning.” Det har alltså vissa domkapitel redan föregripit, innan Läronämnden yttrade sig. Sedan har Överklagandenämnden fattat beslut strax före föregående period. Då ser vi ingen annan möjlighet än att ge det uppdraget till kyrkostyrelsen.

HÅKAN SUNNLIDEN (REPLIK):

Det är sant att det står så i Läronämndens utlåtande. Det är bara det att det inte är sant. Jag har ju skickat tillbaka ett vigselförordnande. Det gick alldeles utmärkt.

MARTA AXNER:

Ordförande, ledamöter, biskopar, åhörare! Det sägs att vi som stöder majoriteten i utskottet gör detta till en symbolfråga, tar till storsläggan och så vidare. Om det är något som är en symbolfråga är det väl att skicka tillbaka hela sitt vigselförordnande när det egentligen handlar om några få vigslar som man inte är tvingad att utföra. Ordningen vi har är, som har sagts här tidigare, att det inte råder plikt att utföra några enskilda vigslar. Jag har ingen ambition att förändra det. Jag föreställer mig också att det inte är särskilt troligt i de här fallen att de par det handlar om skulle be om att få någon av de här prästerna eller att någon av er skulle tvingas att utföra dessa vigslar. Symbolfrågan är väl att man tar sådant avstånd från den gällande lagen att man inte vill omfattas av den överhuvud taget, trots att den i de delar man inte håller med om den ändå inte omfattas av den. Det är väl symbolfrågan i det här. Då är det viktigt att kyrkomötet fastställer att normalfallet, ordningen, är att präster har vigselrätt och utför vigslar. Sedan finns det en väjningsmöjlighet i enskilda fall om det är så. Det måste vara ordningen. Sedan finns det all möjlighet att leva tillsammans med olika syn i vår kyrka och den har vi i den nuvarande ordningen.

Det finns sedan en förändring och det är lite oklart när vigselrätten för Svenska kyrkan är kollektiv. Vi som samfund har fått vigselrätt och ändå utfärdas individuell vigselbehörighet från Kammarkollegiet. En av de saker som kyrkostyrelsen nu får se, tänker jag, är hur man ska formulera tolkningen kring det här. Det gäller naturligtvis också de präster som har förlorat sin vigselrätt på grund av slarv. Det är också en fråga som kyrkostyrelsen måste hantera, liksom hur man ska se på prästerna som nämns i betänkandet och som kanske på grund av demenssjukdom eller annat inte bör ha vigselrätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

ANDERS ROOS:

Ordförande och alla i kyrkomötet! Det är jag som står bakom motion 2011:70. Den handlar om antagning och anställning av präster.

Kyrkomötet har beslutat att präster i Svenska kyrkan ska ha vigselrätt, det vill säga inom de lagar och ramar som är beslutade i samhället. Jag accepterar det. Jag har också fått papper på rätten att viga, men det betyder inte att jag som enskild präst viger var, när, hur och vilka som helst. Avgörandet sker efter pastoral bedömning som slutligen är min egen. Som kyrkoherde och prost har jag haft enskilda samtal med präster i församlingarna i kontraktet om hur de bör och kan handla i enskilda situationer. Det har hänt att både de och jag själv har vägrat viga.

Med detta som bakgrund vill jag säga: Jag tackar Dag Sandahl för stödet till min motion. Själv har jag inget annat yrkande vad gäller den än vad utskottet föreslår. Det är av en anledning. Det är att Hans Olof Andrén har fogat en särskild mening till betänkandet. Jag kan emellertid ha synpunkter på utskottets skrivningar. Vad betyder egentligen ”det finns inga entydiga uppgifter om”? Den särskilda meningen som Hans Olof har fört in tydliggör vad kyrkomötet har uttalat och vad vi har som tydning av beslutet som fattades för ett par år sedan. Det särskilda yttrandet som finns i betänkandet på sidan 9 och följande citerar en formulering ur kyrkostyrelsens skrivelse, som låg till grund för utskottets behandling av frågan om vigsel av personer av samma kön och som utskottet föreslog kyrkomötet för två år sedan att bejaka i aktuell del. Jag citerar:

Det råder enighet i fråga om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön. Detta följer av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet. Frågan om hur man ser på vigseln med par av samma kön ska inte heller ha betydelse vid exempelvis prövning av prästkandidat eller anställning av präst, musiker, kyrkvaktmästare eller annan personal i kyrkans tjänst.

Här i plenum gjorda jämförelser med dop och begravningar saknar totalt relevans i det här sammanhanget. Men, herr ordförande, motion 2011:32 skulle kunna tas som intäkt att driva tolkningen i en annan riktning. Jag tror inte att det är vare sig Karins eller Olles mening att det ska vara så, men i de fall det sker – och det sker – är det inte bara synnerligen olyckligt utan också ett svek mot allt som tidigare upprepade gånger har sagts i vigselfrågan.

Herr ordförande! Jag instämmer i de avslagsyrkanden som finns i tre reservationer i utskottets betänkande på motion 2011:32.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande! Jag ber att få yrka avslag på motion 2011:32, vilket innebär instämmande i reservationerna.

Jag tycker att motion 2011:32 som är lagd av gruppledarna för centerpartiet och socialdemokraterna i årets kyrkomöte bäddar för två saker. För det första bäddar den för att det i framtiden kommer att vara civiläktenskap konstitutivt juridiskt sett för äktenskap och inte den kyrkliga vigseln. Jag tror att den utredning som Karin Perers och Olle Burell vill ha kommer att leda till att tanken inom Svenska kyrkan och bland lagstiftarna, att Svenska kyrkan inte längre ska ha vigselrätt, kommer att förstärkas. Jag tror också att vi kommer att ta ett steg i riktning mot att civiläktenskap i Sverige liksom i många andra europeiska länder kommer att vara den juridiska ordningen, inte den gudomliga ordningen men den juridiska ordningen. Jag tror att centern och socialdemokraterna också genom detta har slagit an på en linje som jag hoppas de kommer att följa upp, nämligen

att stärka äktenskapets ställning i kyrkan, bland dess medlemmar och präster, eftersom äktenskapet uppenbarligen har en sådan central ställning för att vara präst i Sverige.

Om man för att vara präst i vår svenska kyrka måste ha ett tillstånd från en statlig myndighet, Kammarkollegiet, och man inte har denna behörighet från den statliga myndigheten 11 år efter det att stat och kyrka inte längre är förenade, måste detta innebära att man enligt centern och socialdemokraterna inte är präst fullt ut. Då måste det säga någonting om vad centern och socialdemokraterna säger om de löften man ger varandra inför Gud, församling och präst, eviga löften, löften om att "jag vill vara din hela livet". Detta säger något om vårt prästerskap och våra medlemmar och vad centern och socialdemokraterna på ett tydligt sätt säger om den sambokultur vi har i Svenska kyrkan och bland väldigt många i vår befolkning. Det är inte den vi önskar, utan vi vill att prästerna aktivt ska propagera för att människor som lever tillsammans ska göra detta med löften till varandra att "jag vill vara din och jag vill vara din för livet". Det kommer att bli tuffa dagar, det kommer att bli kärvt, men det är ändå så att vi ska kämpa för att ta oss igenom de löften vi har gett till varandra. Äktenskapet innebär inte en guldgruva bara för härliga upplevelser. Det innebär också att man kämpar sig igenom det som är tufft. Man har gett löfena och man har gett dem inför Gud, man har gett dem inför församling och präst, och en präst som förhoppningsvis också har ingått äktenskapet.

Avslag på motion 2011:32. Tack.

MARTA AXNER (REPLIK):

Jag kan inte tala för centern men åtminstone jag, och så som jag också uppfattar de andra socialdemokraterna, anser naturligtvis inte att det är så att den statliga vigselrätten är den ordning som vi har just nu på någon sorts inneboende sätt är konstituerande för prästämbetet. Det finns annan ordning i andra länder och vårt ämbete skulle inte falla om det var så att vi fick en annan statlig ordning här.

Däremot är ju att följa kyrkans ordning att följa det systemet som vi just nu har. Då är det viktigt att det upprätthålls och följs.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Herr ordförande och kyrkomötesvänner! Egentligen har den här motionen gjort mig väldigt glad, för den innebär att centern och socialdemokraterna och säkert en majoritet i kyrkomötet i morgon på ett unikt sätt uppgraderar äktenskapets ställning i Svenska kyrkan. Det är på tiden, inte därför att äktenskapet alltid är det lättaste men att de faktiskt står upp för detta att vi har en ordning och att vi säger att den ordningen är instiftad av Herren själv. Man och kvinna mår bäst av att leva tillsammans under löften, där man har sett varandra i ögonen och sagt att "vi ska vara varandra kära livet ut".

Jag gillar det i centern, jag gillar det i socialdemokraterna, att de ger äktenskapet den ställningen. Det är på tiden. Tack.

OLLE BURELL:

Herr ordförande! Egentligen, kära vänner, borde det här vara en ganska enkel sak att avgöra. Läronämnden har betonat att präster ska leva upp till sina vigningslöften och det ingår i jobbet som präst att kunna utföra kyrkliga handlingar. Vigselgudstjänst är en sådan kyrklig handling.

Beslutet vi fattade här i kyrkomötet 2009 var väldigt klart och tydligt. Det var väl berett, långa och bra diskussioner i utskottet, bra debatt här och en tydlig

majoritet som avvisade tanken på civiläktenskap. Man ville inte slopa vigselrätten utan tackade tvärtom ja till det erbjudande som staten gav oss och andra trossamfund att vi även i fortsättningen ska kunna erbjuda våra medlemmar någonting som de uppskattar, nämligen att kunna gifta sig i kyrkan och att den vigseln ska vara juridiskt giltig.

Man kan självklart på ett hedervärt sätt fortsätta att inte gilla den linjen. Då kan man skriva motioner hit till kyrkomötet. Det skulle Håkan Sunnliden kunna ha gjort om att vi borde avsäga oss vigselrätten. Men i stället för att gå den demokratiska vägen har ju Håkan i det här fallet valt en helt annan väg, nämligen att utföra det som någon kallade en symbolhandling och avsagt sig sin vigselrätt. Jag tror inte det var någon av oss som kunde ana att präster i Svenska kyrkan skulle bryta mot sina vigningslöften, vara illojala och osolidariska mot kyrkoordningen och på eget bevåg avsäga sig vigselrätten och därmed inte kunna fullgöra sitt jobb som präst på det sätt som vi alla förväntar oss och som våra medlemmar förväntar sig.

Ibland är det viktigt med principer. I synnerhet hör vi det från vissa håll och i andra fall är det tydligen inte viktigt alls. Det har varit lite fascinerande, tycker jag, att höra vissa personer argumentera med ord som man sällan hör dem använda annars. Att inte reagera i det här läget vore att från kyrkomötets sida uppmuntra valfri tolkning av vigningslöften, fritt valt arbete för präster. Det kan ju finnas de som har helt andra skäl att avsäga sig vigselbehörigheten. Man kan vara lat till exempel. Man kan tycka det är tråkigt att utföra vigslar. "Men vad bra, det är ingen som kommer att säga någonting om det. Det får mina kollegor sköta." Det skulle också uppmuntra en principlöshet som åtminstone jag tror i förlängningen skulle undergräva kyrkomötet som Svenska kyrkans högsta beslutande organ och vår demokratiska kultur. Tack.

HÅKAN SUNNLIDEN (REPLIK):

Med anledning av det du säger, Olle, och som jag också nämnde i går var jag inte med på kyrkomötet 2009. Jag har inte varit involverad i alla dessa diskussioner som tydligen har förekommit här. Jag har bara ställts inför faktum och jag har känt obehag inför detta faktum. När jag skickade tillbaka mitt förordnande till Kammarkollegiet hade jag ingen aning om att det skulle ta sådan skruv. Jag har blivit mer och mer illojal för varje månad som gått. Jag hade inte skickat in mitt förordnande om jag hade vetat att det skulle ta en sådan här vändning. Det är alltså inte en symbolfråga i den meningen. Detta säger jag bara som förklaring.

OLLE BURELL (REPLIK):

Herr ordförande! Det är ju väldigt uppmuntrande information som Håkan Sunnliden nu kommer med. Det bekräftar det jag har tänkt hela tiden och som jag kan tro att min medmotionär också tänker, att den här motionen, 2011:35, inte är särskilt dramatisk. De som har trampat fel har fått vägledning av sina domkapitel. Inget hindrar dem, som jag förstår det, att skicka in en förnyad ansökan om vigselbehörighet. Det kanske är det som du vill antyda då, Håkan, att du tänker göra.

BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Under två år har jag fått förmånen att viga diakoner och präster. Det som har imponerat på mig är med vilket allvar och vilken seriositet präster och även diakoner ger sina livslånga löften och resonerar kring dem. Nu har kyrkan bestämt att man kopplar en gudstjänst till vigsel-

behörighet. Läronämnden säger i sitt yttrande att en präst genom sina vigningslöften är bunden att följa den kyrkohandbok som kyrkan har antagit. I handboken ingår en ordning för vigselgudstjänst som förutsätter att det ingås ett rättsligt giltigt äktenskap. Det finns ingen möjlighet, säger Läronämnden, – och det tål att upprepas – för enskilda präster att själva välja bort möjligheten att leda vigselgudstjänst i Svenska kyrkans ordning, lika lite som man kan ha barnvälsignelsegudstjänster eller avstå från att ha tråkiga begravningar.

Det råder en stor enighet kring detta. Oenigheten består i påföljdsfrågan. Ska det hända något vid löftesbrottet? Jag förordar ordning och reda. Jag tror inte att Gudsrikets sak någonsin främjas genom slapphet och mesighet och medhårsstrykande snällhet. Det straff som utskottet föreslår är inte värre än att de präster som sviker sina livslånga löften tvingas till det som de alltid har gjort, nämligen att ha vigselgudstjänster för helt vanliga heterosexuella par. Det handlar inte alls om maktfullkomlighet från ledningens sida. Det handlar om att vi inte sviker dem som faktiskt tar sina prästlöften på fullt allvar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Jag kan inte låta bli att notera den skillnad vi hör i den här debatten jämfört med en tidigare, med den oerhörda glöd och frimodighet till kamp när motståndarna är en liten minoritet och inte staten att hävda kyrkans ställning gentemot staten och lagstiftningen där. Då är det en helt annan inställsamhet och försiktighet.

Om vi ska försöka hyfsa debatten får jag först säga att man kan när det gäller att utföra vigselgudstjänster göra det på precis samma sätt utan att ha det här statliga förordnandet. Det är den ordning som kallas kyrklig välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap. Det är precis samma arbetsuppgift, samma vigsel-samtal och samma ordning. Sedan hade Svenska kyrkan kunnat vara tuff i sina förhandlingar gentemot staten när det gäller vigselförordnandet, så att det inte hade blivit ett individuellt förordnande på det här sättet. När det nu är en ordning kan man inte klandra enskilda präster som gör någonting som är en medborgerlig rättighet, som inte klandras av den huvudsakliga rättsvårdande myndigheten här i landet, staten. Svenska kyrkan är inte en myndighet på det viset. Det hade varit roligt att höra ärkebiskopen eller biskop Persenius föra fram samma principer i den här frågan som vi hörde i debatten om skolgudstjänster härom dagen. De övertoner att framställa det nästan som kriminellt att skicka in detta förordnande är mycket häpnadsväckande. Det är en rättsordning här i landet och här kan inte Svenska kyrkan på det viset klandra sina enskilda medarbetare.

Jag yrkar alltså avslag på motion 2011:32, bifall till motion 2011:35 och bifall till reservation 3. Tack.

GEORG LAGERBERG:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare och biskopar! Jag vill tacka såväl Olle Burell som Karin Perers för en mycket bra motion och även utskottet för ett mycket bra betänkande.

Inom varje arbete har man en skyldighet att utföra sådant som man tycker om och sådant man tycker mindre bra om. Kyrkan är väl knappast i detta avseende något undantag, men det är en väldigt flexibel organisation. Ingen präst tvingas viga någon enskild, till exempel om en av makarna är franskild eller för att det är två personer av samma kön. Vill man, kan man neka. Men frågan gäller inte enskilda vigslar. Den gäller om en präst självmant generellt helt ska kunna välja

bort att utföra en del av sin tjänst. Det finns knappast något arbete där man som anställd kan välja att enbart plocka russinen ur kakan, göra det man vill och sedan generellt välja bort andra delar av sin tjänst som man vägrar att göra och därefter till råga på allt kräva att man ska fortsätta att vara anställningsbar. Detsamma måste naturligtvis gälla inom kyrkan. Motionen hade därför inte behövt skrivas överhuvud taget, men den har visat sig göra det på grund av vissa prästers agerande.

Utifrån det yrkar jag bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2011:32 och avslå motionerna 2011:35 och 2011:70.

MARIE NIELSEN:

Ordförande, kyrkomötesledamöter och alla övriga! När ska vi som kyrkomötesledamöter sätta ner foten och visa att kyrkan är till för alla, allas lika värde? Just i dag handlar det om vigselrätten. Vad handlar det om i morgon? Är det då rätt att man inte vill döpa det barnet eller inte det barnet? När kommer vi till att vi inte vill hålla på med konfirmandarbete? När vill vi inte begrava folk?

I min värld är det så att alla de olika stegen i kyrkans arbete är lika värda. I vilket annat yrke där det krävs en legitimation eller en vagningsrätt kan du välja bort olika moment i ditt arbete? Jag undrar hur det blir med sköterskan, om hon kommer och säger till avdelningsföreståndaren att hon inte känner för att ta blodprov på patienter längre? Är det då rätt, eller kommer hon att få behålla sitt jobb eller sin legitimation? Troligtvis inte. Då får han eller hon nog börja se sig om efter ett annat arbete.

Nej, jag tror vi måste börja lyfta blicken ännu lite högre, sätta ner båda fötterna stadigt på jorden och börja tala om vad det verkligen handlar om. I mitt fall har jag tagit ställning. Det handlar om lika värde till alla, oavsett om du är hetero- eller homosexuell. Det är ju egentligen detta det handlar om när vi diskuterar vigselrätten.

Starkt bifall till motion 2011:32.

KARIN PERERS:

Ordförande! Vigselbehörigheten är ett uttryck för folkkyrkan. Det finns en djupt förankrad tradition att kyrkbröllopet också ska vara den juridiskt bärande vigseln. Det är inte Olle Burell och jag, det är möjligen andra, som undergräver den här möjligheten. Vi har ingen underliggande agenda att äventyra den vigselrätt vi så varmt värnar. Det var övertygelsen om människors lika värde också i kärlek och också inför Gud som bar kyrkomötets beslut 2009 om att anhänga om vigselbehörighet. Det var ett tolerant beslut, ett beslut som gav väjningsrätt till enskilda präster. Det var också ett respektfullt beslut. Inget par ska någonsin ställas inför en präst som inte kan förstå deras kärlek.

Kyrkomötesbeslutet undergrävs nu av enskilda präster som anhåller om att få avsäga sig vigselbehörigheten, faktiskt också av Kammarkollegiet som säger sitt ja. Kyrkan i samhället, varken människan eller verkligheten är delad. Kanske är det så, att det just nu är en stor poäng att det finns nomineringsgrupper i kyrkomötet som har en fot här i kyrkan och en annan i politiken. Vi i centergruppen har redan inlett dialogen med våra vänner i riksdagen och i regeringskansliet. Vi har påmint varandra om att det inför relationsändringen 2000 gjordes en överenskommelse mellan den svenska staten och den svenska kyrkan att vi ska respektera varandra, att vi inte ska lägga oss i varandras inre angelägenheter. Centerpartiets riksdagsgrupp delar vår syn att frågan om vigselbehörighet är en relationsfråga mellan svenska staten och Svenska kyrkan. Det bör leda till slutsatsen att en

statlig myndighet inte ska kunna intervensera i det som är kyrkans egen kyrkoordning eller kyrkosyn. Här finns alltså en öppning och jag vädjar till er övriga att vara med och bereda vägen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Åter igen, kyrkan lever i en kontext, och vår kontext i Sverige är Sveriges lag. Om den lagen rymmer möjligheter som vi kan kalla medborgerliga fri- och rättigheter, bland annat detta att en individuell vigselförordning från Kammarkollegium kan sändas tillbaka, då kan man inte ta till sådana bröstoner mot Svenska kyrkans präster som gör bruk av sina medborgerliga rättigheter. Om vi tänker att detta till exempel skulle gälla yttrandefrihet eller tryckfrihet skulle vi förstå hur allvarligt det kan vara.

Jag vill också göra den markeringen att det är intressant att se skillnader på ett liberalt förhållningssätt gentemot kyrkans lärogrund i bekännelsen, där man gärna talar om att ”blott i det öppna finns det en möjlighet”. När man med den liberala inställningen har kommit fram till beslut ska det med strikthet genomföras.

KARIN PERERS (REPLIK):

Det vi vill öppna för är just öppenheten och att riksdagen ska hjälpa sin myndighet att tolka det som var avsikten, när Svenska kyrkan genom sitt kyrkomöte anhöll om den här behörigheten. Vår avsikt, som Olle Burell också strök under, var att Svenska kyrkan som kyrka ska ta emot behörigheten och att vi inom oss på ett fint vis ska ordna så, att varje par som vill vigas kan ställas inför en präst som förstår deras kärlek.

Vi välkomnar den här väjningsrätten. Vi är så toleranta och vi vädjar till dem som ännu inte är beredda att viga samkönade par att vara toleranta gentemot det som var kyrkomötets majoritetsbeslut.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Lycka till i riksdagen och hoppas ni kan hantera en partiledare som har fått en släng av liberalism.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Det har blivit två frågor som diskuteras samtidigt. Jag väljer att se att det handlar om vigselbehörigheten och ingen annan fråga.

Vill ni i er tjänst följa vår kyrkas ordning? Så tillfrågas man med i samband med sin vigning. Utifrån det löfte som man ger är det rimligt att man förväntar sig en solidaritet i att hålla sig till den ordning som kyrkan beslutar. När man som präster på eget initiativ avsagt sig vigselbehörigheten har domkapitel reagerat med all rätt.

Hur ska man sedan hantera varandra? Här skiljer sig biskop Tuulikki och jag åt. Själv vill jag tro på det goda samtalet. Själv vill jag tro på möjligheten att hitta vägar tillsammans. Som biskop står jag ständigt i en situation att jag ser att det finns få sanktioner i vår kyrka. Ibland kan jag känna mig riktigt stolt över att det är på det sättet. Vi får bygga mycket mer på samtal och solidaritet än på makt. Så skulle jag önska att vi också i de här frågorna kunde hantera varandra. Att hamna i en situation där man förlorar sin rätt att utöva vigningstjänsten för att man inte har vigselbehörighet tycker jag är orimligt, när jag i övrigt vet vad som krävs för att förlora vigningstjänsten. Som biskop, domkapitel och arbetsgivare tror jag att

vi har möjligheter att hitta vägar att hantera den här situationen utan att förändra det regelverk som vi i dag har.

I övrigt vill jag hänvisa till det särskilda yttrande som jag har gjort. Tack.

HANS WALLMARK:

Herr ordförande! Jag vill vandra vidare längs den dialogens väg och linje som biskop Esbjörn talade om.

Någon nämnde för en stund sedan att Svenska kyrkan är en generös arbetsgivare, som tillåter vägran som har väjningsplikt. Jag ser det inte som nåder, jag ser det inte nödvändigtvis som en generös arbetsgivare. Jag ser det som att vi efter lång, känslomässig diskussion i Svenska kyrkan har kommit fram till att det finns två synsätt som lever sitt liv inom Svenska kyrkan, den ena inte mer på nåder än den andra. Därför får man se vad den här diskussionen handlar om, tycker jag. Varför har den sådan laddning?

För det första är det inte därför att det är ett stort antal präster som har av sagt sig sin möjlighet att viga folk. Det är inte heller därför att det handlar om princip. Det framgår av utskottets handlingar på sidan 5. Det finns präster som av olika skäl inte är behöriga eller kan var behöriga att viga och för dem ska man göra ett undantag. Frågan får sin laddning hela tiden av det som vi ändå kommer tillbaka till, nämligen att Svenska kyrkan här på kyrkomötet har fattat ett beslut om att det finns två olika sorters syn på äktenskap, men inte den ena mer på nåder än den andra.

Hur stort är då problemet? Hittills är det ju inte några riktigt stora massor av präster som har av sagt sig. Jag tycker också det meningsutbyte vi hade här för en stund sedan med Håkan Sunnliden, som är en av dem som har av sagt sig, visar att det inte har varit så mycket protest eller som att det har varit någonting som har inträffat. Det har snarare varit en process än en markering. Därför tycker jag också att de som nu funderar på bifall ska fundera igenom hur mycket det här beslutet kommer att uppfattas. Kommer det att uppfattas som en markering mot och att man försöker mäla ut någonting? Någon nämnde att man ska stämma i bäcken för att undvika floden. Frågan är hur många det egentligen handlar om.

Jag tror inte heller att det handlar om civil olydnad eller arbetsvägran. Jag tror att det finns all anledning att försöka förstå hur man resonerar. Jag tycker att Håkan Sunnliden har försökt göra det utifrån sitt perspektiv. Jag tycker inte att det är fel att man motionerar. Jag tycker inte heller det är fel att man problematiserar. Däremot tycker jag själv personligen att man ska välja den dialogens väg som biskop Esbjörn pratar om. Därför stödjer jag också reservation 3. Jag kan nästan höra ljudet härifrån, när kyrkomötet för ett antal år sedan fattade beslut just om de samkönade äktenskapen. Då finns det anledning att tänka på följande: I segerns stund visa styrka i ödmjukhet. Tack.

JOHAN BLIX:

Ordförande, ärade ledamöter och biskopar! Det är ibland lite svårt att förstå vad det här egentligen handlar om faktiskt. Att avsäga sig vigselrätten, tänker jag, verkar vara någon form av protest eller ett sätt att visa sin åsikt. Så uppfattar i alla fall jag det. Om det är ett sätt att visa sin åsikt eller att demonstrera en människosyn är det ett illojalt sätt emot Svenska kyrkan att göra det på.

Låt mig ta hela frågan från en annan sida. I min församling skulle vi aldrig anställa en präst som inte kan och vill undervisa konfirmander. Det skulle inte vara aktuellt. Det är en sak man frågar om på anställningsintervjun. Vi behöver sådana präster. Vi skulle inte heller anställa en präst som inte hade vigselbehörighet. Vad

skulle jag då göra om några av mina 15 präster som ska ha hand om de ungefär 1 200 kyrkliga handlingar som vi har om året i församlingen skulle få sin vigselbehörighet återkallad? Jag skulle naturligtvis först föra ett samtal med dem. Skulle de inte ändra sig efter det, vilket vore märkligt, skulle jag överväga att säga upp dem. Jag är inte säker på att jag skulle blanda in domkapitlet i det. Jag ser det inte som en sådan fråga utan som en arbetsledning och en arbetsrättsfråga i första hand. Jag yrkar alltså bifall till motion 2011:32, även om jag anser det vara problematiskt att verkställa den sedan. Jag skulle nog med mitt synsätt önska att det inte stod "samtliga präster" utan "samtliga präster som är anställda i Svenska kyrkan". Då förstår ni ur vilken utgångspunkt jag ser på saken.

Jag yrkar därför bifall till motion 2011:32 men med den ändringen i formuleringen att det ska vara samtliga präster som är anställda i Svenska kyrkan. Tack.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Jag skulle först vilja säga något med anledning av Håkan Sunnlidens motion 2011:35 i jämförelse med vad utskottet skriver på sidan 6. Det Håkan Sunnliden säger är att ett domkapitel ska underrätta kyrkostyrelsen om en präst inte ska eller vill ha ett förordnande. Visserligen handlar väl kyrkorättstexten här om den situationen att prästen är förordnad, men det är också tillämpligt i fallet att en präst som nyligen vigts saknar förordnande och man så ska underrätta kyrkostyrelsen om vigningen. Jag skulle vilja säga att det Håkan Sunnliden efterlyser redan gäller i dag, som jag uppfattar det. Naturligtvis kan inte ett domkapitel vilseleda kyrkostyrelsen om att man ska ansöka om förordnande för en präst som inte är beredd att motta ett sådant förordnande. Då skulle ju både domkapitlet och kyrkostyrelsen i ond tro ansöka hos Kammarkollegiet om något som Kammarkollegiet inte kan bifalla. Därför tycker jag att det som Håkan Sunnliden vill uppnå redan gäller, eftersom Kammarkollegiet naturligtvis aldrig har möjlighet att förordna någon mot dennes vilja.

Där tänkte jag att jag skulle sluta, men nu har jag under debatten förstått en annan sak som jag måste ta upp. Jag har uppfattat Karin Perers och Olle Burells motion 2011:32 som att de vill ha – ska vi kalla det – någon sorts uppskärpning av regler och att man ska vidta åtgärder mot de präster inomkyrkligt som inte önskar motta ett förordnande. Där är min uppfattning att det naturligtvis måste finnas en proportionalitet mellan det prästen gjort och den konsekvens som prästen drabbas av. Där ansluter jag mig till dem som tycker att man måste vara skälig i sitt förhållningssätt.

Nu förstår jag av Karin Perers att så är inte motionens syfte. Om jag förstår rätt är motionens syfte att man genom lagstiftning ska förplikta Kammarkollegiet att ge alla präster i Svenska kyrkan vigselrätt. Det uppfattar jag som orealistiskt. Det skulle innebära att vi åter igen skulle behandla präster i Svenska kyrkan annorlunda än pastorer eller präster i andra trossamfund. Vi skulle åter knyta myndighetsutövningen till prästvigningen och att Svenska kyrkans präster skulle ha vigselrätt enligt lag. Att återgå till den ordningen uppfattar jag både som orealistiskt och direkt olämpligt.

Av det skälet yrkar jag bestämt avslag på motion 2011:32 som absolut inte får bifallas när vi förstår att syftet är att ge kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag.

OLLE BURELL (REPLIK):

Herr ordförande! Om vi håller oss till det som står i motionen och framför allt det som står i att-satsen kan jag försäkra Nils Gärder om, att avsikten med den formuleringen just är att ge kyrkostyrelsen helt fria händer när det gäller att titta på

frågan hur man kan se till att Svenska kyrkans i tjänst varande präster kan göra sitt jobb. Att säkerställa det kan handla om alla möjliga saker. Jag är övertygad om att Nils med flera i kyrkostyrelsen kommer att kunna hjälpa till med att fundera kring detta. Det kan vara administrativt stöd så att man inte slarvar, som några präster gjorde förut. Det kan vara att informera om vilka regler som gäller, och så vidare. Låt oss hoppas att motion 2011:32 bifalls så att vi får chans att ta ställning till ett sådant förslag år 2012.

NILS GÅRDER (REPLIK):

När det gäller det juridiska brukar man säga att muntligt går före skriftligt och skriftligt går före tryckt. Den förklaring som Karin Perers gav är, enligt min uppfattning, alldeles entydig och man förväntar sig lagstiftning på området. Sedan kanske lydelsen också pekar på mindre ingripande saker, det håller jag med om, men nu har jag förstått syftet och därmed är min ståndpunkt befäst.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Egentligen kan jag tycka det är märkligt att den här debatten överhuvud taget behöver föras. Detta handlar ju om hur vigselrätten hör ihop med vigselgudstjänsten, ingenting annat. Det har inte egentligen med vigsel av samkönade par att göra. Att äktenskapssynen däremot kopplas till vigselförordnandet sker genom Håkan Sunnliden och de andra som avstått vigselrätten. Jag måste säga att jag saknar ett eget ansvar från hans och andras sida för vad man ställer till med.

Att göra den här frågan till en fråga om medborgerlig rättighet är utomordentligt märkligt. Förordnandet som vigselbehörig har inte med 2009 års reform att göra. Det var ju så att det tidigare stadgades i lag, så att alla Svenska kyrkans präster automatiskt genom att vara behöriga som präster hade vigselrätt. Den ordningen gick inte att behålla, bland annat på grund av att man inte ville särbehandla Svenska kyrkan. Ingenting har hänt genom 2009 års reform som överhuvud taget påverkar Håkan Sunnlidens möjligheter att förrätta vigselgudstjänst. Vad det är frågan om är helt enkelt en provokation, där man kopplar ihop frågan om samkönade par med denna fråga. Svenska kyrkan beslutar över sin vigselgudstjänst och sin kyrkohandbok och där är kopplingen till kyrkans ordning. Vigningslöftena handlar inte om ordningen i någon tänkt kyrka utan faktiskt om vår kyrkas ordning. Ni och vi var lika beroende av staten tidigare, men då hade vi inte möjlighet att välja.

Det är också en brist på solidaritet, först och främst mot vår kyrkas ordning, men också mot dem som delar ett synsätt som har de teologiska problem med 2009 års beslut som ni ger uttryck åt. Ni har också ansvar för vad ni ställer till med för dem. Nej, hör ni, den här debatten skulle inte behövas, i varje fall inte utifrån beslutet om vigselgudstjänst för par av samma kön men möjligtvis av andra anledningar.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Vi har alla som kristna och inte minst som präster ett stort, stort ansvar inför den stora domstolen med allt vad vi väljer att göra och besluta.

När biskop Persenius säger att ingenting har hänt är det ju inte så. Rent rättsligt, faktiskt, administrativt är det så att någonting har hänt. Vi präster har plötsligt fått hem någonting som vi inte har fått förut, inte från ärkebiskopens kansli eller från domkapitlet i respektive stift utan från Kammarkollegium. Vi har fått en handling, en handling som ska handläggas. Den kan handläggas på det viset att

man tacksamt tar emot den, men uppenbarligen kan den också handläggas så att den kan sändas tillbaka. Därmed har det hänt någonting rättsligt. Det är ju också bekräftat av myndigheten att det är tillåtet att sända tillbaka den. Då tycker jag att man får acceptera det här läget. Man hade kunnat ta upp kampen för att förhindra detta, om man hade varit en frimodig kyrka, men så har inte skett. Tack.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Det är alldeles patetiskt när du nu denna gång lutar dig emot en förändring som staten gör i sin äktenskapslagstiftning när det gäller hur människor får vigselbehörighet som ett argument inomkyrkligt. Kyrkohandboken som togs 1986/1987 kopplades då till ändringen hur vigselförrättaren skulle få sin behörighet. Det var ju inte bara frågan om samkönade par som var uppe utan också hur vigselförrättare skulle få sin behörighet och det ändrades. Det ändrades ingenting inomkyrkligt i något som helst avseende, inte heller hur vigselgudstjänsten är knuten till kyrkohandbok och därmed till prästs vigningslöfte.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Det som har ändrats är ju då att det inte bara är en inomkyrklig fråga utan det är relaterat till statlig myndighet. Har vi då så att säga inte kunnat förhindra det och hålla frågan strikt inomkyrklig får man leva med den verkligheten.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Min poäng är ju att det inomkyrkliga består i att vi beslutar om vår egen vigselgudstjänstordning och i vad mån den ska vara kopplad till en vigselrätt. Sedan är det staten, 1986/1987 lika väl som i dag, som beslutar om hur vigselförrättare får sin behörighet. Ni använder ju att man har möjligheten som ett argument i ett helt annat sammanhang.

HÅKAN SUNNLIDEN (REPLIK):

Som jag sa förut blir jag mer illojal för varje månad som går. Jag skickade in förordnandet i februari och då fanns det inte någonting av det här i min värld, i alla fall, som nu uppstår.

Ingenting har hänt. Jag har hört det argumentet förut. Det brukar man använda emot mig. Men det har ju hänt att kyrka och stat har skilts åt. Det har hänt att staten har omdefinierat äktenskapet till att ha fått en ny betydelse och det har hänt inomkyrkligt att jag har möjlighet att skicka tillbaka förordnandet. Det har jag ju gjort, så visst måste det väl ha hänt någonting.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Jag förstår mycket väl att du personligen har hamnat illa till. Men när relationen mellan kyrka och stat ändrades 2000 ändrades inte punkten att Svenska kyrkan hade en särställning genom att ha vigselrätten för alla dess behöriga präster genom lag. Det kom upp som en fråga till följd av en utredning senare. Vad jag bara säger är att det är väldigt viktigt att även en enskild präst tar ansvar för konsekvenserna av sina ställningstaganden.